

UNIVERSITATEA BUCUREȘTI

**FACULTATEA DE DREPT
ȘCOALA DOCTORALĂ DE DREPT**

REZUMAT TEZĂ DE DOCTORAT

Camera de Consiliu în Dreptul Procesual Civil Român

Conducător de doctorat:

Prof. univ. dr. Viorel Mihai Ciobanu

Doctorand:

Mădălina Jelebean

2015

Cuvinte cheie: camera de consiliu, ședință publică, ședință secretă, principiul publicității ședinței de judecată, cercetarea judecătorească, publicitatea dezbaterilor, pronunțarea soluției, sancțiunea nerespectării regimului de publicitate al ședinței de judecată, procedura contencioasă, procedura necontencioasă.

Camera de consiliu se înfățișează sub două aspecte, cel dintâi, reprezentând învelișul formal al noțiunii, se referă la spațiul concret desemnat a servi drept cadru de desfășurare al activităților cu caracter jurisdicțional, mai precis un *locus* purtând această denumire concretă, și în care, fără a dispune de facilități specifice ori caracteristici funcționale, se derulează acele activități (fie ele ședințe de judecată în întreg ansamblul lor, ori doar *partiții* ale acestora, în sensul de măsuri afluate cursului procesual) pe care legiuitorul le-a conceput ca susceptibile de a asigura o bună și echitabilă administrare a justiției în acord cu exigențele de rang constituțional și supranațional, fără a necesita în acest scop o prezență cvasinelimitativă a publicului - expresie a principiului publicității - garanție a dreptului la un proces echitabil. Cel de-al doilea aspect atașează noțiunii încărcătura sa de ordin eminent juridic și anume un set de reguli ce guvernează procesul civil desfășurat la o scară micro, dar care se subordonează – de obicei - în condiții nederogatorii principiilor generale de drept procesual civil, respectând inclusiv garanția publicității cu valența de publicitate față de părți și amputând componenta de publicitate în accepțiunea de deschidere către publicul larg.

Capitolul I. Introducere

Lucrarea își propune să trateze de o manieră sistematizată problematica ocazionată de acest mod de desfășurare a procesului civil pornind de la o serie de distincții cu caracter preliminar menite să lămurească sensul a trei noțiuni interdependente: ședința publică, ședința din camera de consiliu și ședința secretă.

După cum nu se poate susține cunoașterea plenară a unei noțiuni fără aprofundarea viziunii primare asupra sa, lucrarea abordează prevederile Codului de procedură civilă de la 1865 și cercetează intenția care a stat la baza legiuitorului prin raportare la epoca respectivă, în dreptul național și în cel străin.

O parte importantă a lucrării este dedicată exigențelor și garanțiilor procesuale referitoare la camera de consiliu, atât prin prisma interferenței sale cu alte principii de drept procesual civil și de drept constituțional cât și prin filtrul pactelor și convențiilor internaționale la care România este parte și, nu în cele din urmă, a regimului sancționator, ca trăsătură ce poartă, pe lângă rolul disuasiv, și reflecția dispoziției ocrotite.

În lumina schimbărilor intervenite, lucrarea se apleacă totodată asupra realității care confruntă întregul corp de practicieni ai dreptului, și anume îmbrățișarea Noului cod de procedură civilă, fapt care va permite o privire comparativă între cele două viziuni asupra procesului civil: cel experimentat prin vechiul cod și cel propus și descris de Noul cod, fără a omite însă legislația ce excede cadrului reglementar codificat, anume prevederile din legi speciale, mai precis analiza modului în care acestea se coroborează cu, sau fără nevoia unor adaptări suplimentare.

Nu în cele din urmă, lucrarea nu scapă din vedere aspecte de drept comparat, care permit pe lângă o privire critică și o sondare a modelelor ce au servit drept sursă de inspirație și posibilitatea de a aduce amendamente sub forma propunerilor, *de lege ferenda*, pentru ipoteza în care pe parcursul perioadei de cristalizare a Noului cod se vor reliefa incongruențe la nivelul interpretării și aplicării sale în jurisprudență, în ideea că orice sistem, indiferent de gradul său de performanță, rămâne mereu unul perfectibil.

Tema aleasă își găsește justificarea în mod legitim prin aceea că deși noțiunii nu îi aparține în complexul normativ o instituție, procedură sau măsură față de care să fie legată în mod indisolubil și care, pe această cale, să îi confere o existență de sine stătătoare ori un raport *sine qua non* care să o califice ca element distinctiv, totuși ea se distinge prin aceea că se regăsește fie ca imperativ, fie ca posibilitate, în funcție de natura și circumstanțele cauzei, în modul în care acestea sunt reglementate; mai mult decât atât, frecvența cazurilor în care ea apare îi generează o largă incidență în practică, motiv pentru care își merită alocarea unui studiu aprofundat.

Capitolul II. Locul de desfășurare al judecătii: de la sala de ședințe la mediul virtual

Împrejurarea că astăzi justiția ca serviciu public nu doar prin prisma utilității sale, ci și prin prisma modului său de realizare este o chestiune ce pare a ține de firescul așezării lucrurilor, nu face ca acestea să fi fost mereu astfel orânduite.

O scurtă incursiune în istorie ne trimite la, poate, cea mai celebră cameră de consiliu: Camera Stellata, cu sediul la Palatul Westminster, care a funcționat începând din secolul XV și până în anul 1641, o figură de tristă amintire, de altfel, deoarece în respectiva încăpere se desfășurau judecăți complet secrete, la nivelul la care nu erau admise nici părțile împlicate și nici martori. Camera Stellata era în realitate o instanță în sine, care prin maniera absconsă de funcționare s-a dezvoltat într-o temută armă politică lipsită de obiectivitate și guvernată de arbitrarie.

Un salt uriaș în prezent ne înfățișează pe lângă o justiție civilă desfășurată în sediul instanțelor și o justiție alternativă, cunoscută sub denumirea de Alternative Dispute Resolution și, mai nou, și Online Dispute Resolution. Cea dintâi include dintre formele de soluționare a conflictelor deja născute precum medierea (și concilierea) și arbitrajul, pe când cea de-a doua - deși inspirată din prima - presupune, după cum însăși denumirea o sugerează, un mediu virtual în care se soluționează diferende.

Capitolul III. Camera de consiliu - privire comparativă între dreptul procesual civil și dreptul procesual penal

În acest capitol, s-a efectuat o analiză comparativă și în paralel a regimului de publicitate a ședințelor de judecată din dreptul procesual civil și cel penal.

În materie civilă, examinând noua și vechea reglementare am constatat că modificarea substanțială rezidă în introducerea camerei de consiliu ca o constantă a judecății de primă instanță în faza de cercetare judecătorească. În ambele reglementări însă publicitatea ședințelor de judecată a fost consacrată ca fiind regula, de la care se admit(eau) derogări. În plus, noul legiuitor a avut o viziune didactică atunci când a organizat dispozițiile N.C.P.C., în sensul că Noul cod debutează cu o enunțare a principiilor fundamentale ale procesului civil român, incluzând și publicitatea printre ele, în timp ce în vechea reglementare principiul publicității ședințelor de judecată, nu exista sub o denumire marginală, ci s-a consacrat prin forța imperativă și caracterul general al textului de lege.

De asemenea, am remarcat dispariția *sintagmei ședință secretă*¹. În realitate, diferența era una de ordin pur semantic: în C.P.C. anterior judecata în camera de consiliu avea loc atunci când

---

¹ Sintagma dispăre din terminologia folosită în Cod, însă în unele legi speciale este menținută - de exemplu, în Legea nr. 122/2006 privind azilul în România, publicată în M.Of., Partea I nr. 428 din 18.05.2006, art. 58 prevede:

legiuitorului stipula aceasta în mod expres, iar judecata în ședință secretă avea loc atunci când dezbaterile erau declarate astfel de către instanță, având la bază rațiuni ce țin de protecția ordinii, moralității ori a vieții private/intereselor părților.

Analizând comparativ art.121 alin.2 C.P.C. și art.213 alin.2 N.C.P.C. constatăm împrejurarea că în linii mari cazurile care justifică judecarea cauzei (și/sau a dezbaterilor, iar nu doar a cercetării judecătorești în cazul N.C.P.C.) în camera de consiliu (ședință secretă în C.P.C.), se pot dispune de către instanță în funcție de circumstanțele concrete ale cauzei (C.P.C.: dacă s-ar vătăma ordinea sau moralitatea publică sau pe părți, N.C.P.C.: *dacă s-ar aduce atingere moralității, ordinii publice, intereselor minorilor, vieții private a părților ori intereselor justiției*). Deși exprimarea diferă, ipotezele care pot justifica desfășurarea ședinței de judecată în camera de consiliu, în alte cazuri decât cele prevăzute expres de lege, se pot subsuma atât vechii reglementări, cât și noii reglementări, cea din urmă fiind mai exhaustivă, dar în esență vizând același conținut.

Situația este aceeași în materie penală. În noua reglementare s-a renunțat la sintagma "ședință secretă" (diferența față de "camera de consiliu" fiind, oricum, tot una de ordin pur semantic). Cazurile în care instanța poate declara ședință nepublică, preluate din vechiul Cod de procedură penală, suprapunându-se, în esență, cu cele din procesul civil (*dacă judecarea în ședință publică ar putea aduce atingere unor interese de stat, moralei, demnității sau vieții intime a unei persoane, intereselor minorilor sau ale justiției*), au fost completate de noua lege: *instanța poate de asemenea să declare ședință nepublică la cererea unui martor, dacă prin audierea sa în ședință publică s-ar aduce atingere siguranței ori demnității sau vieții intime a acestuia sau a membrilor familiei sale, ori la cererea procurorului, a persoanei vătămate sau a părților, în cazul în care o audiere în public ar pune în pericol confidențialitatea unor informații* (art. 352 alin.4 N.C.P.P.).

Sub aspect procedural, potrivit ambelor reglementări, atât în procesul civil, cât și în cel penal, această măsură se încuviințează de către instanța investită cu soluționarea cauzei - prin încheiere, din oficiu sau la cererea părților.

Mai pot solicita declararea ședinței nepublice, în procesul penal, procurorul, precum și, potrivit noii reglementări, *persoana vătămată* (partea vătămată nemaifăcând parte din sfera

---

Confidențialitatea în procedura în instanță (1) În etapa judecătorească de soluționare a cererilor de azil, dezbaterile au loc în ședință secretă. (2) În etapa judecătorească, procedura de azil se desfășoară cu respectarea principiului confidențialității.

părților din procesul penal, potrivit art. 32 alin. 2 N.C.P.P.) și *martorul*, în funcție de motivul invocat, după distincțiile de la art. 352 alin.4 N.C.P.P., precitat.

S-au luat în examinare, pe rând, sediul materiei, regulie de judecată în primă instanță și în căile de atac, procedurile speciale, dar și faza de executare, legislația specială din cadrul fiecărei dintre cele două ramuri de drept, precum și sancțiunea aplicabilă în cazul nerespectării locului de desfășurare al ședinței de judecată.

Capitolul IV. Raportul dintre caracterul grațios sau contencios al procedurii și desfășurarea sa în camera de consiliu

Necesitatea unui capitol distinct dedicat acestui aspect își găsește justificarea în faptul că între judecata în camera de consiliu sau cea în ședință publică se creează nu de puține ori o punte de legătură cu caracterul necontencios sau contencios al procedurii.

Pentru a realiza distincția dintre procedura judiciară contencioasă și cea necontencioasă, trebuie folosită, în principal, metoda expunerii *per a contrario*. Așadar, două sunt marile trăsături ale grațiosului judiciar: absența litigiului și impunerea prin lege a unui control judiciar.

Pentru a putea fi considerat absent litigiul trebuie să fie nenăscut și neactual, la timpul prezent. Un litigiu eventual (latent) nu împiedică derularea unei atare proceduri, totuși se pot ivi situații în care pe parcurs procesul devine litigios, ori devine litigios după pronunțarea hotărârii, caz în care calea de atac se va judeca după principiile procedurii contencioase. Necesitatea controlului judiciar impus prin lege poate avea ca sursă fie împrejurarea că materiile vizate aduc atingere ordinii publice, fie că părțile nu se bucură de putere de dispoziție deplină.

Față de faptul că procedura grațioasă judiciară implică lipsa unui conflict, precum și lipsa unui contradictor, instanța suplinește aceste trăsături atenuate ale procedurii prin exercitarea unui rol activ sporit, materializat în faptul că poate excede principiului disponibilității, în sensul că își poate fundamenta decizia inclusiv pe baza unor chestiuni neallegate prin cererea introductivă de instanță, după cum poate introduce în cauză și persoane ale căror drepturi ar putea fi lezate prin rezultatul procesului pendinte.

Dacă mai sus ne-am referit la principalele trăsături ale procedurii necontencioase, în continuare se impune a fi evidențiate modul cum operează asupra procedurii susmenționate principiul contradictorialității (a) și unul dintre principalele efecte ale hotărârii judecătorești,

mai exact, autoritatea de lucru judecat (b), ambele comportând discuții pe marginea caracterului procedurii: contencios sau grațios.

Profesorul Herovanu² considera că desfășurarea lucrărilor în camera de consiliu nu reprezintă un criteriu de distincție a actului grațios față de cel contencios, însă câtă vreme există jurisdicții contencioase care se desfășoară în camera de consiliu argumentul nu este unul solid.

Profesorul Plastara a acreditat ideea că însăși chestiunea autorității de lucru judecat deținută de hotărârile contencioase este o calitate emanată de faptul desfășurării procedurii în ședință publică, spre deosebire de hotărârile pronunțate în cazul jurisdicției voluntare care sunt private de această calitate din motivul că decizia este luată în condiții de nepublicitate³.

Profesorul Tocilescu a afirmat în mod categoric: *camera de consiliu este unica jurisdicțiune în materie grațioasă, urmează că jurisdicțiunea ei este general și de drept comun, adică, că se întinde asupra tuturor afacerilor grațioase prin natura lor și când intervențiunea ei este necesară*⁴.

Capitolul V. Exigențe și garanții procesuale privind camera de consiliu - Standardul suprastatal aplicat garanțiilor procedurale în materia publicității procesului civil

Acest capitol și-a propus să aducă în discuție documentele internaționale care stabilesc standarde privind calitățile pe care trebuie să le întrunească un proces civil în dreptul național, și mai exact acele texte care integrează principiul publicității printre criteriile pe care statele semnatare trebuie să le aibă în vedere atunci când legiferează proceduri civile interne.

Deși am fi tentați să considerăm publicitatea ca fiind o componentă a echitabilității procedurii, totuși se observă că toate instrumentele internaționale aliniază cele două noțiuni. Mai concret, exprimarea este - cu sensibile variațiuni - de maniera *orice persoană are dreptul de a fi judecată în mod echitabil și public*, așadar judecata echitabilă pare să nu înglobeze automat conceptul de publicitate. Poate oare o judecată să fie echitabilă și totodată nepublică, ori lipsa publicității atrage automat inechitabilitatea procedurii?

---

² E. Herovanu, *Principiile procedurii judiciare*, Institutul de Arte Grafice 'Lupta' N. Stroilă, București, 1932, pag. 342-343.

³ Gh. Plastara, *Curs de procedură civilă*, dactil., București, 1940, pag.80.

⁴ G.G. Tocilescu, *Curs de procedură civilă, partea I, Organizațiunea judecătorească*, Tipografia Națională, Iași, 1887, pag. 110.

Opinăm în sensul că judecata echitabilă vizează mai degrabă maniera în care sunt respectate drepturile intrinseci ale participanților la judecată, de genul a avea oportunități egale de a-și susține cauza (egalitate de arme), de a beneficia de posibilitatea de a-și contracara adversarul (contradictorialitate și adversialitate), de a compărea în fața unui "arbitru" nepărtinitor (imparțialitatea), în timp ce judecata publică implică o garanție vizibilă a modului în care cele de mai sus sunt respectate - respectiv o chestiune deschisă, pe care publicul o poate verifica *ex propriis sensibus*, sau la o adică, în ipoteza în care unele dintre drepturi sunt nesocotite, o poate sancționa.

Am analizat, pe rând, dispozițiile conținute în Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul internațional privind drepturile civile și politice, Carta drepturilor fundamentale ale Uniunii Europene și Convenția Europeană privind Drepturile Omului.

Niciunul dintre actele normative din cele de mai sus, desigur că nu menționează expres Camera de Consiliu (judecata în), în toate referirile fiind făcută la publicitate, noțiune ridicată la rang de garanție a dreptului la un proces echitabil. Legătura dintre obiectul cercetării (camera de consiliu) și prezenta temă se face prin studierea standardului impus prin pacte, tratate și convenții internaționale nivelului de publicitate a unui proces (civil, în cazul vizat de noi) și, pe această cale, a eventualelor derogări ori atenuări pe care le poate tolera standardul agreat.

Am optat să nu ne mărginim la expunerea strictă a standardului C.E.D.O., fără o trecere în revistă, prealabilă, a celorlalte acte normative care ating problematica dezbătută - convenții, pacte, tratate, declarații - deoarece legislația se comportă asemeni unui organism viu, imperfect pe alocuri, dar totuși perfectibil și care se îmbunătățește odată cu evoluția societății, o cunoaștere a cadrului normativ în ansamblul său permițând înțelegerea noțiunilor nu doar prin prisma efectelor produse, ci și prin prisma genezei lor.

Capitolul VI. Camera de consiliu în jurisprudența Curții Constituționale

În jurisprudența Curții Constituționale a României camera de consiliu a fost vizată pe calea invocării excepției de neconstituționalitate atunci când erau criticate proceduri care implică desfășurarea ședinței sau a unor proceduri în camera de consiliu. Fundamentul criticilor era reprezentat, în principal, de nerespectarea dreptului la un proces echitabil astfel cum este el dezvoltat în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

Capitolul VII. Camera de consiliu în Noul Cod de procedură civilă - tratare punctuală a instituțiilor și procedurilor

Treptat, sub influența conjugată a Convenției și a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului s-a constituit un fond comun european de garanții procedurale pe care statele membre au obligația de a le avea în vedere atunci când elaborează legislația națională, cum este și cazul legiuitorului român în reglementarea dată Noului Cod de procedură civilă.

În acest capitol, am tratat, punctual, situațiile reglementate de Cod în care intervine camera de consiliu, și - de asemenea - am analizat procedurile speciale care presupun o desfășurare a ședinței de judecată în camera de consiliu.

Înainte de acesta, am redat configurarea procesului civil din perspectiva regimului său de publicitate, concluzionând următoarele:

Regula potrivit căreia "*Ședințele de judecată sunt publice, afară de cazurile prevăzute de lege*" generează două întrebări, și anume: 1. Care este dimensiunea publică a ședințelor de judecată? și 2. Care sunt cazurile prevăzute de lege?

Lămurirea vine începând cu art. 213 N.C.P.C., unde sub denumirea marginală de "*Desfășurarea procesului fără prezența publicului*", codul afirmă că "*în fața primei instanțe cercetarea procesului se desfășoară în camera de consiliu, dacă legea nu prevede altfel*". De aici se degajă cel puțin următoarele concluzii: corelarea titlului marginal cu conținutul normei juridice generează sensul sintagmei *fără prezența publicului* prin indicarea locului unde se derulează cercetarea judecătorească - în camera de consiliu, iar din interpretarea *per a contrario* a primei teze reiese că în fața instanțelor de control, ca regulă, cercetarea judecătorească are loc în ședință publică. Concluzia este valabilă și în sens invers, că procedură desfășurată în camera de consiliu semnifică o procedură nepublică.

Validitatea raționamentului este întărită și de prevederile alin.2 al art. 213 N.C.P.C. care în continuarea primului aliniat largesc etapele judecății permise de cod a fi nepublice și la faza dezbaterilor asupra fondului, prin prevederea parțial identică a restricțiilor din textul Convenției (atingerile aduse moralității, ordinii publice, intereselor minorilor, vieții private a părților ori intereselor justiției), aliniatul încheindu-se circular prin referirea la posibilitatea instanței de a

dispune *ex officio* sau la cerere desfășurarea totală ori parțială *fără prezența publicului*, sintagmă reluată din titlul marginal, care titlu marginal a fost explicitat în primul aliniat al articolului.

Mergând mai departe legiuitorul detaliază în alin.3 care este configurarea incintei în care se desfășoară cercetarea și/sau dezbaterile fondului prin prisma persoanelor care au acces la ea: părțile, reprezentanții lor, cei care îi asistă pe minori, apărătorii părților, martorii, experții, traducătorii, interpreții, precum și alte persoane cărora instanța, pentru motive temeinice *le admite* să asiste la proces.

Prin formularea de la art.244 alin.1 N.C.P.C., se face ca practic la terminarea cercetării judecătorești să se dea o încheiere și să se fixeze un nou termen exclusiv pentru dezbaterile în ședință publică; deci, în principiu, ședința publică ce cuprinde dezbaterile pe fond nu urmează în aceeași zi cu terminarea cercetării procesului; în singura situație în care dezbaterile ar urma la același termen cu cel la care s-a constatat finalizarea cercetării procesului, oricum procedura de punere a concluziilor s-ar desfășura în camera de consiliu, în temeiul alin.3 sau alin.4.

Această a doua probabilă viziune avută în vedere de legiuitor este corespunzătoare realității logice de care dispun instanțele confruntate deja cu o lipsă acută de spațiu și cu necesitatea ca ședințele de judecată să nu depășească o durată exagerată față de puterea de duranță a judecătorului, care în funcție de circumstanțele fiecărei cauze să fie nevoit să se deplaseze dintr-o încăpere în alta, și astfel să nu se încadreze în orele unei zile până la ridicarea ședinței de judecată. Aceasta s-ar traduce prin sacrificarea calității actului de justiție pe altarul unei aplicări rigide a legii, într-atât încât ar contraveni însuși scopului său declarat: de a accelera soluționarea cauzelor.

Avansând cu raționamentul găsim în art. 244 alin.4 N.C.P.C. trimiterea la cererea de judecată în lipsă care presupune că partea care a formulat-o este de acord ca și dezbaterile (subsecvente cercetării judecătorești) să aibă loc în camera de consiliu, în afara unei cereri exprese în sens contrar, prezumându-se consimțământul tacit.

Atașarea valorii de consimțământ tacit lipsei unei manifestări de voință în sens contrar este o alegere fericită a legiuitorului, în primul rând pentru că o parte care este absentă și nici nu își asigură reprezentarea pare, ori a nu fi animată de un interes deosebit față de cauză, ori are încredere deplină în jurisdicția ce decide asupra drepturilor sale, altminteri o cerere venită din partea adversarului pe unul dintre temeiurile de la art. 213 alin.2 N.C.P.C., sau în baza art.244

alin.3 N.C.P.C. ar fi trebuit respinsă din pricina imposibilității obținerii punctului contrar de vedere.

Considerațiile anterioare vizează judecata în primă instanță, totuși un ciclu procesual standard include, ca regulă, și căile de atac. În căile de atac cercetarea procesului are loc numai în ședință publică, deoarece art.240 alin.2 N.C.P.C. nu lasă altă variantă; faptul că în cuprinsul textului de lege se arată "*dacă este necesară*" se referă la faptul că în căile de atac cercetarea procesului ar putea să lipsească cu totul (dacă nu sunt alte probe de administrat); dacă va exista o cercetare a procesului în căile de atac, aceasta va fi numai în ședință publică; necesitatea nu se referă la publicitate, ci la însăși cercetarea judecătorească. Un argument suplimentar în favoarea acestei interpretări este și concluzia la care se ajunge prin intermediul interpretării gramaticale a normei de lege, în sensul că legiuitorul ar fi trebuit să folosească sintagma "*dacă este necesar*" în loc de "*dacă este necesară*" dacă ar fi dorit să facă trimiterea la necesitatea cercetării procesului în ședință publică, iar nu la necesitatea cercetării procesului în sine.

În sistemul căilor de atac de drept comun: apel, recurs, contestație în anulare și revizuire Noul Cod de procedură civilă tratează de o manieră recursivă procedura de judecată prin trimitere fie la judecata de primă instanță și de apel (în măsura în care nu sunt potrivnice), fie la dispozițiile procedurale aplicabile judecății finalizate prin hotărârea atacată. În caz de trimitere spre rejudecare ori de casare cu trimitere sunt aplicabile regulile privind judecata la instanța care rejudecă.

În procedura necontencioasă, N.C.P.C. reglementează judecata în primă instanță ca având loc în camera de consiliu, cu sau fără citare - în funcție de prevederea legii sau de aprecierea instanței, iar calea de atac - apelul, se judecă în camera de consiliu, fără a se face vreo mențiune despre obligativitatea sau facultatea de a cita, așa că nefiind vorba despre un caz în care legea prevede *altfel*, instanța va putea hotărî *doar* dacă părțile au fost legal citate, ori s-au prezentat personal sau prin reprezentant.

Pronunțarea hotărârii comportă un element de noutate absolută: principiul se găsește la art. 396 N.C.P.C. care este generos în conținut prin aceea că nu impune doar obligativitatea pronunțării în ședință publică, ci stipulează de cine va fi făcută și în ce mod - citirea minutei, la locul unde s-au desfășurat dezbaterile.

O singură excepție îngăduie N.C.P.C., când în caz de amânare a pronunțării președintele poate stabili ca pronunțarea să se facă prin punerea soluției la dispoziția părților prin mijlocirea

grefei. Perfect compatibilă cu prevederile art.6 C.E.D.O. această dispoziție, rămâne una de strictă excepție deoarece art. 396 N.C.P.C. trimite exclusiv la ea, fără a lăsa spațiu de manevră în alte situații. În cazuri precum cel de la art.438 alin.3 N.C.P.C. exprimarea "instanța *va da hotărârea în camera de consiliu*" va îngloba atât activitățile procesuale legate de exprimarea manifestării de voință cu privire la contractul judiciar intervenit între părți, cât și pronunțarea, care nu rămâne subsumată cerințelor art. 396 N.C.P.C..

Capitolul VIII. Camera de consiliu în soluționarea incidentelor procedurale privind instanța și alți participanți la judecată

În mod particular, am ales să dedicăm un capitol exclusiv incidentelor privind compunerea și competența instanței de judecată, sens în care am analizat - tot din perspectiva prezentei teme - incompatibilitatea, excepția de imparțialitate, excepția nelegalei compuneri, strămutarea, conflictul de competență și delegarea instanței.

Capitolul IX. Sancțiunea nerespectării locului de desfășurare al ședinței de judecată

Pendularea între ședința publică și ședința din camera de consiliu face ca uneori alegerea între cele două să nu fie întotdeauna facilă, drept pentru care este de așteptat ca uneori în mod greșit o ședință nepublică să aibă loc "cu sala plină" sau invers. Fiind o abatere, este în firescul lucrurilor ca ea să atragă o sancțiune.

Sancțiunea este nulitatea absolută (condiționată sau necondiționată, în funcție de caz) pare a funcționa în ambele sensuri dintre care primul nu comportă discuții din punct de vedere al efectivității sancțiunii: remediul unei ședințe de judecată organizate în camera de consiliu atunci când legea îi impune publicitate are ca finalitatea reluarea sa în ședință publică. Fisura logică intervine atunci când o ședință de cameră de consiliu (ex: într-un proces de filiație ce aduce atingere vieții private a părților, iar instanța a dispus în condițiile art.213 alin.2 N.C.P.C. ca judecata în întregul ei să se desfășoare în camera de consiliu) se desfășoară în condiții de publicitate - o reluare a cauzei în camera de consiliu nu este ea oare lipsită de utilitate, *răul* fiind ireversibil prin aceea că nu se va putea șterge din memoria colectivă tabloul deja creat⁵?

---

⁵ R. Martin, *Principes directeurs du procès*, Répertoire de procédure civile, t. IV, Dalloz 2000, pag.1-29, 265-267 .

Tradiția românească a impus nulitatea absolută în caz de nerespectare a dispozițiilor relative la judecata în camera de consiliu, în situațiile când aceasta ar fi trebuit să aibă loc în ședință publică, astfel că ea va putea fi invocată de orice parte din proces, de judecător, sau, după caz de procuror, în orice stare a judecății cauzei, dacă legea nu prevede altfel.

N.C.P.C. concepe publicitatea ședinței de judecată ca susceptibilă să atragă nulitatea absolută și extrinsecă actului de procedură, iar sancțiunea nerespectării dispozițiilor privitoare la publicitate reprezintă un caz (expres) de nulitate necondiționată, în timp ce ipotezele în care sunt nesocotite normele privind nepublicitatea reprezintă cazuri de nulitate condiționată de dovedirea unei vătămări, întrucât aceasta din urmă constituie excepția de la regula generală. Din perspectiva efectelor nulității actelor de procedură, legea nu distinge după cum este vorba despre o nulitate absolută ori relativă, rezultatul fiind lipsirea sa de efectul pe care i-l dă legea. În speță, cea mai bună metodă de reparare a prejudiciului ocazionat ar putea fi refacerea actelor de procedură neregulat săvârșite, desigur menținând observația anterioară privitoare la inefectivitatea concretă a unui dublu sens al remediului.

Nu în ultimul rând, despre momentul pronunțării soluției trebuie marcate două aspecte: cel dintâi, acela că nepronunțarea minutei în ședință publică, ci în camera de consiliu atrage nulitatea absolută hotărârii; cel de-al doilea, faptul că neconsemnarea în dispozitivul hotărârii a mențiunii că hotărârea s-a pronunțat în ședință publică atrage nulitatea hotărârii doar atunci când s-a produs o vătămare care nu poate fi înlăturată altfel decât prin anularea aceluia act.

Capitolul X. Camera de consiliu în legi și proceduri speciale și în fața unor instanțe specializate

Pe lângă situațiile reglementate de Noul Cod de procedură civilă, camera de consiliu apare în cadrul unor dispoziții legale de drept procesual regăsite alte acte normative. Astfel, am parcurs situațiile întâlnite în Noul Cod civil (cu privire specială asupra instanței de tutelă), în legislația taxelor judiciare de timbru și a ajutorului public judiciar, în materie de certificare de titlu executoriu european a unui titlu executoriu intern privind drepturi de creanță necontestate, constituit potrivit legii române, în contenciosul administrativ și fiscal, în fața judecătorului sindic, în legislația societăților, în dreptul muncii, în legea dialogului social, în O.G. nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, în legislația privind asociațiile de proprietari, în legislația electorală, în legislația privind refugiații și regimul străinilor, în materia adopțiilor și a măsurilor

de protecție privind minorii, în legea pentru prevenirea și combaterea violenței în familie și în contenciosul constituțional. Nu în cele din urmă, am prezentat fizionomia ședințelor de judecată în contenciosul comunitar și convențional și a altor tribunale internaționale.

Capitolul XI. Camera de consiliu în dreptul execuțional civil

Teza probatorie la care tinde acest capitol este de a reliefa interferențele dintre citare (ca regulă) și publicitate (ca principiu), în faza de executare silită, ca ultimă și, adesea, cea mai pregnantă etapă a obținerii unei satisfacții de ordin eminamente juridic.

Regula, în sistemul de drept românesc, o constituie citarea participanților la judecată și comunicarea actelor de procedură. Atât C.P.C., cât și N.C.P.C. își însușesc această regulă a citării părților, în sensul că judecătorul nu poate hotărî asupra unei pricini decât după citarea lor, ori după prezentarea lor (*in personam* ori prin reprezentant) - aceasta este exprimarea cuprinzătoare a ideii iterate mai sus: părțile trebuie citate pentru a putea compărea în fața instanței, iar ipoteza vizată de teza a doua (sau înfățișarea părților) se așterne pe o citare anterioară, care a avut ca urmare luarea termenului în cunoștință ori direct luarea termenului în cunoștință (partea care depune cererea personal) *omisso medio* citarea. De la această regulă există, ca de fiecare dată, excepții, iar ele sunt numeroase. Am constatat cum Codul are o exprimare variată, astfel că se pot întâlni următoarele tipuri de situații: *tăcerea Codului* (se recurge atunci la regula de drept comun - citarea), precizarea *fără citarea părților* (simplu, sau însoțind sintagma "în camera de consiliu"), *cu citarea părților* (cel mai frecvent alături de "în camera de consiliu") sau chiar *fără prezența părților*.

Am analizat ipotezele aparținând fazei de executare silită și prefigurate de Noul Cod de procedură civilă ca desfășurându-se în camera de consiliu, fie prin prisma exigenței exprese a textului de lege, fie prin interpretarea caracterului și scopului procedurii.

Concluzii

Camera de consiliu în dreptul procesual civil român compare în fața specialiștilor care consultă acest material în următoarele ipostaze:

1. camera de consiliu este spațiul de drept comun pentru desfășurarea cercetării judecătorești în primă instanță, în procedura contencioasă;

2. camera de consiliu este excepția pentru dezbaterile judiciare în primul grad de jurisdicție, atunci când se protejează interesele enunțate la art.213 alin.2 N.C.P.C. Tot articolul de lege antemenționat poate justifica derularea întregii proceduri (cercetare judecătorească și dezbateri) în căile de atac, în camera de consiliu;
3. camera de consiliu este regula în procedura grațioasă, indiferent dacă este vorba de prima instanță, ori de calea de atac;
4. camera de consiliu apare în faza de executare silită atunci când caracterizează proceduri urgente sau necontencioase;
5. camera de consiliu descrie procedurile speciale caracterizate de urgență;
6. camera de consiliu intervine atunci când instanța ia măsuri de organizare a actului de justiție sau de disciplină procesuală;
7. în legi speciale, camera de consiliu apare fie pentru asigurarea confidențialității, fie pentru că procedurile descrise sunt unele necontencioase, fie pentru asigurarea celerității impuse de măsurile luate în respectivul cadru procesual.

Dacă vom privi "statistic" camera de consiliu, vom putea concluziona că ea apare cel mai frecvent în procedura contencioasă de primă instanță, unde începând cu data de 1 ianuarie 2016 se va desfășura cercetarea judecătorească, la aceasta se adaugă procedura necontencioasă judiciară, care se derulează integral în camera de consiliu atât în primă instanță, cât și în calea de atac. Cu toate acestea, rolul instanțelor se compune și din cauzele care fac obiectul capitolului X (Camera de consiliu în legi și proceduri speciale și în fața unor instanțe specializate), ceea ce face ca ședințele publice să fie concurate în mod redutabil de cele de cameră de consiliu.